

RETIE-WAMP

Archeologienota DEEL 3: Verslag van resultaten 2016L178 + 2016K524

Jasmine CRYNS

Pieter LALOO

Frédéric CRUZ

Jonathan JACOBS

Sander VAN DE VELDE

Project:

RETIE-WAMP 2016L178+2016K524

Opdrachtgever:

Provincie Antwerpen
Koningin Elisabethlei 22
2018 Antwerpen

Uitvoerder:

GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba (GATE)
Jasmine CRYNS, Pieter LALOO, Frédéric CRUZ, Jonathan JACOPS, Sander VAN DE VELDE

Inhoud

Inleiding.....	3
Deel 3: Programma van maatregelen	4
Hoofdstuk 1. Gemotiveerd advies over maatregelen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
1.1. Volledigheid van uitgevoerde onderzoek.....	4
1.2. De afwezigheid van een archeologische site.....	4
1.2.1. Overzicht geplande werken.....	4
1.2.2. Afwezigheid van archeologische site binnen de geplande werken.....	6

Figuren

Figuur 1.3-1 Ligging percelen Deelgebied 1:572A, Deelgebied 2:569A en Deelgebied 3:702A waar de oever van de Wamp zal worden geherprofileerd (© Provincie Antwerpen).....	4
Figuur 1.3-2 Overzicht ligging deelgebieden 2016K524.....	5
Figuur 1.3-3 Sectieplan deelgebied 1, nieuwe oeverzone ter hoogte van perceel 572A.	5
Figuur 1.3-4 Sectieplan deelgebied 2, nieuwe oeverzone ter hoogte van perceel 569A.	6
Figuur 1.3-5 Deelgebied 3, nieuwe oeverzone ter hoogte van perceel 702A.....	6
Figuur 1.2-6 Uitsnede huidig kadasterkaart, m met aanduiding Kinschotseweg volgens de Ferrariskaart (oranje) en volgens de werkelijke ligging t.o.v het huidige kadaster (groen).....	7

Inleiding

In opdracht van de provincie Antwerpen werd door GATE een archeologienota opgemaakt voor de aanvraag van de stedenbouwkundige vergunning voor de aanleg van nieuwe oeverzones (plasdrijzones) langs de Wamp, afwaarts de Kinschotseweg in Oud-Turnhout en Retie. De eigenlijke werken bestaan uit 5 deelprojecten (1) de opbraak van de bestaande vaste stuwconstructies op de twee locaties, (2) de opbraak van de bestaande betonnen talud- en bodembeschoeiing nabij de stuwconstructies (3) de aanleg van twee vispassages in de Wamp (zijnde twee bekkentrappen voor knelpunt 040 en 050), (4) de herprofilering van de bodem over de tracés van de aan te leggen vispassages, en ten slotte de (5) de creatie van een bijkomend habitat (met name de aanleg van flauwe oevers, paairiffle en een stroomdeflector).

GATE werd door de provincie Antwerpen aangesteld om voor projectgedeelte 5 een archeologienota op te maken gezien de drempelwaarden inzake oppervlaktes conform het nieuwe onroerend erfgoeddecreet worden overschreden en het toevoegen van een bekrachtigde archeologienota aan de stedenbouwkundige vergunning verplicht is.

Tijdens het bureauonderzoek werd de landschappelijke, historische en archeologische context van het studiegebied nagegaan op basis van verschillende tekstuele en cartografische bronnen. Uit deze studie kwam naar voor (1) dat in de ruimere regio nauwelijks archeologische kennis voorhanden is, ten gevolge van een gebrek aan gericht onderzoek en (2) dat verder terreinonderzoek vereist is om het archeologisch potentieel van het studiegebied in te schatten.

Daarom werd vervolgens in functie van de geplande bodemingrepen een landschappelijk booronderzoek uitgevoerd in de vorm van 9 manuele Edelmanboringen verspreid over drie niet-aansluitende deelgebieden. Dit resulteerde in een opdeling van het studiegebied in drie zones, in relatie tot de bodembewaring en het daaruit voortvloeiende archeologisch potentieel. Enkel in de zuidelijke, drogere zone (deelgebied 3, ca. 212m²) is de bodembewaring van dien aard dat archeologische sporen en vondsten verwacht zouden kunnen worden. Echter, gezien de beperkte oppervlakte van de geplande werken in functie van de nieuwe oeverzones, in combinatie met de landschappelijke context in een alluviale setting, werd geen verder archeologisch vooronderzoek meer geadviseerd.

Deel 3: Programma van maatregelen

Hoofdstuk 1. Gemotiveerd advies over maatregelen

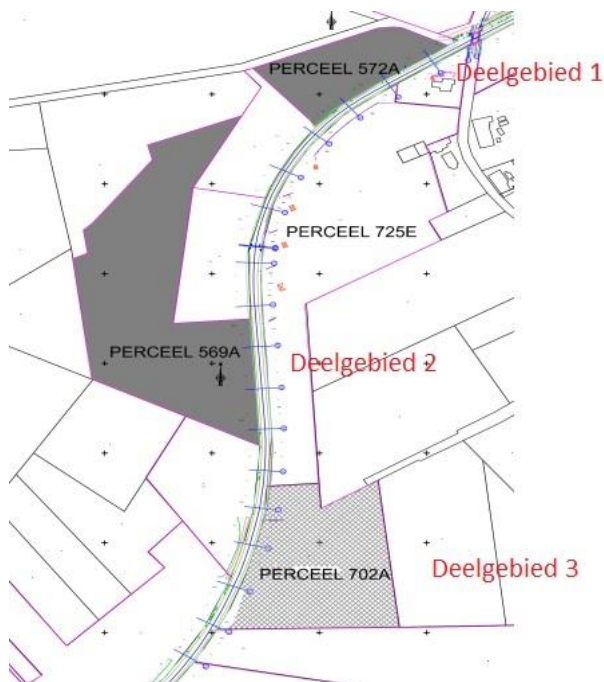
1.1. Volledigheid van uitgevoerde onderzoek

Tijdens het bureau-, en landschappelijk booronderzoek werd voldoende informatie ingewonnen omtrent het archeologisch potentieel van het projectgebied en de impact van de geplande werkzaamheden hierop. Beide onderzoeken leverde in functie van deze archeologienota voldoende gegevens op om een gefundeerd advies te formuleren.

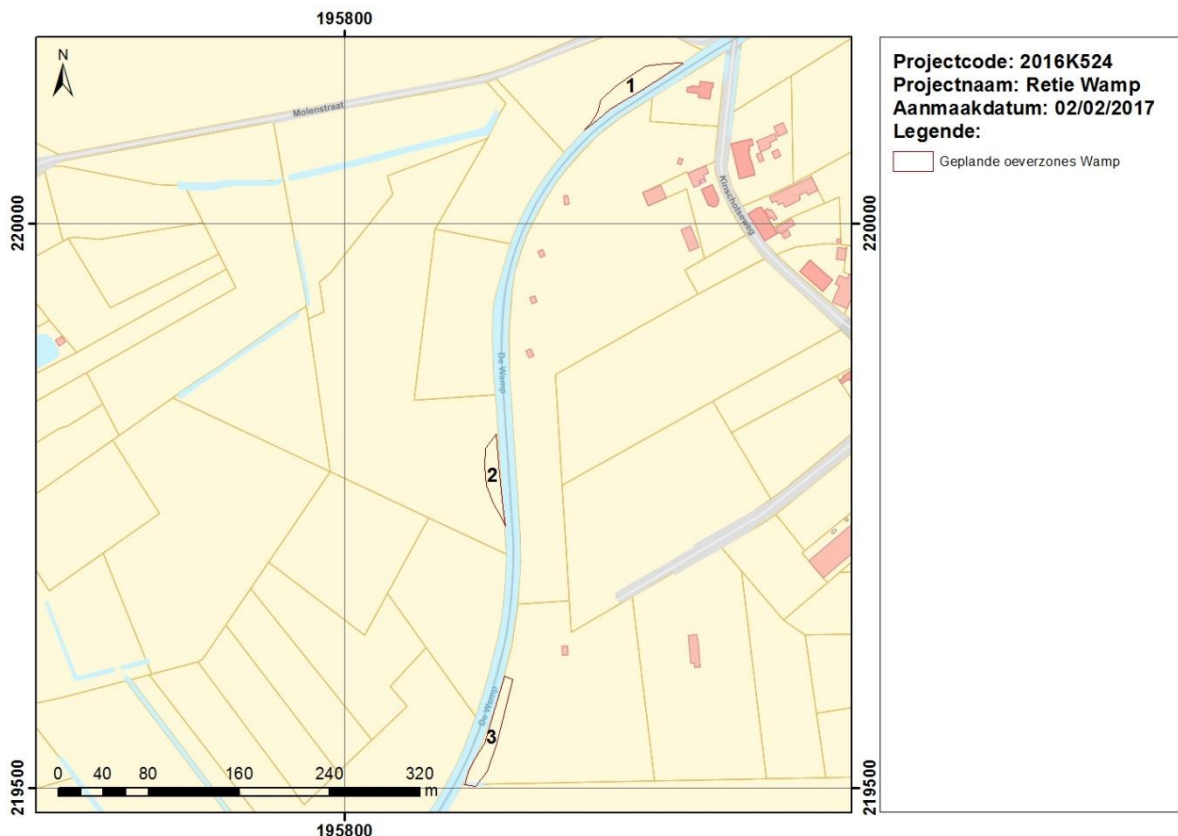
1.2. De afwezigheid van een archeologische site

1.2.1. Overzicht geplande werken

In de zone van het projectgebied wordt de rivieroever geherprofileerd om bijkomend habitat te creëren. Drie (niet-aaneensluitende) zones werden afgebakend waar het terrein zal worden afgegraven. Vanaf het talud zullen deze werken tussen de 8 – 12m landinwaarts plaatsvinden, en dit lokaal tot maximaal tot 2m diepte onder het maaiveld (Provincie Antwerpen). De maximale oppervlakte (deelgebieden 1 t.e.m. 3) van deze werken bedraagt 1225m². De flauwe oevers bevinden zich op percelen 572A (deelgebied 1), 569A (deelgebied 2) en 702A (deelgebied 3).

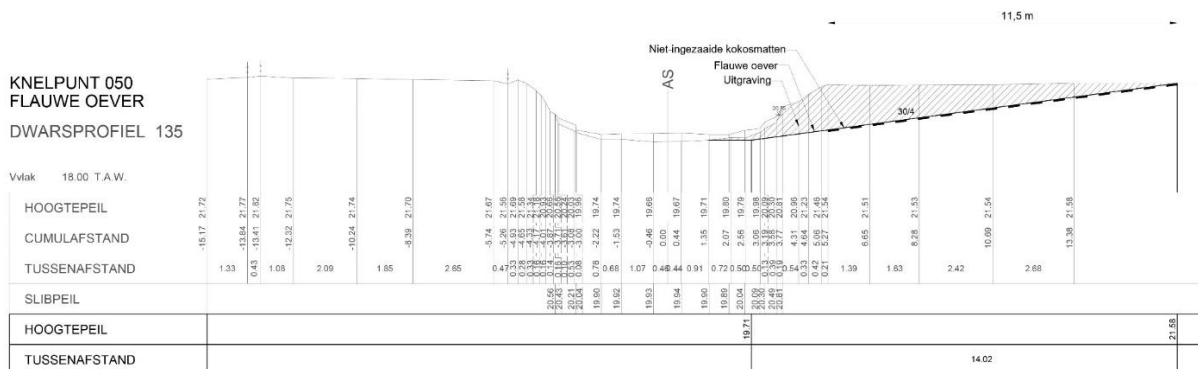

Figuur 1.2-1 Ligging percelen Deelgebied 1:572A, Deelgebied 2:569A en Deelgebied 3:702A waar de oever van de Wamp zal worden geherprofileerd (© Provincie Antwerpen).

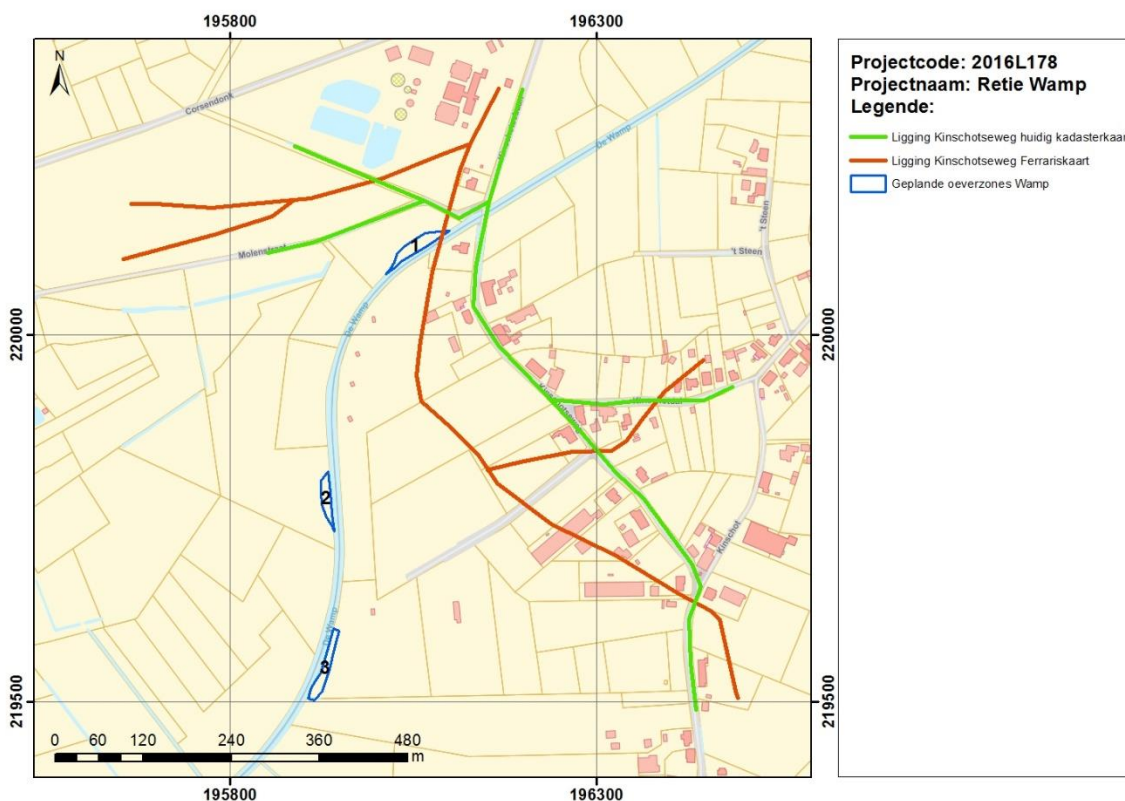
Figuur 1.2-2 Overzicht ligging deelgebieden 2016K524.

- Deelgebied 1: Flauwe oever perceel PIDPA (572A). Op dit perceel wordt een flauwe natuurvriendelijke oever voorzien. Hierbij wordt een wandelpad aangelegd om passanten dichterbij het water te brengen en de beleving te vergroten (figuur 1.1-9). Maximale lengte, breedte en diepte afgraving: 66m x 11,5m x 1,83m=485m²
- Deelgebied 2: Flauwe oever op RO, op perceel 569A (trager stromend water, warmer water) (figuur 1.1-10). Maximale lengte, breedte en diepte afgraving: 67m x 11,5m x 1,60m=528m²
- Deelgebied 3: Flauwe oever op LO, op perceel 702A (trager stromend water, warmer water) (figuur 1.1-11). Maximale lengte, breedte en diepte afgraving: 72m x 5m (breedste stuk) x 1,9m= 212m²

Hierbij dienen we wel te vermelden dat er geen rekening werd gehouden met puntlocaties of geïsoleerde vondsten en sporen zoals: rivierdeposities, toevallig achtergelaten vondsten, met jachtvisvangst of landbouw te associëren individuele vondsten, geïsoleerde gebouwen en graven, etc. De kans is uiteraard bestaande dat dergelijke archeologische resten kunnen worden teruggevonden. Maar rekening houdende met de beperkte bodemingrepen (maximale verstoring van tot 1225m²) gaan we ervan uit dat deze structuren en vondsten moeilijk te koppelen zijn aan een groter geheel. In de context van de malta-archeologie dienen we immers zinnige onderzoeksvragen op te stellen waar kennisvermeerdering bereikt wordt door antwoorden op complexere vragen waar het sociocultureel en ecologische aspect centraal staan. De eventueel aanwezige randfenomenen en vondstlocaties kunnen in die zin hoogstens antwoord binnen op 'wat' in het projectgebied aanwezig is, maar kunnen door de beperkte ruimte van de geplande werken, in combinatie met de landschappelijke context in een alluviale setting, geen informatie geven over de betekenis ervan. Binnen deze casestudy wordt het bijvoorbeeld moeilijk om eventueel aanwezige archeologische structuren resoluut als randfenomeen te bestempelen, terwijl de eigenlijke grenzen van de vindplaats niet kunnen worden nagaan. Het potentieel tot kenniswinst is dus relatief laag, waardoor verder archeologisch onderzoek niet aangewezen lijkt.

Op basis van het historisch-cartografisch onderzoek konden we ook de afwezigheid aantonen van archeologische sites vanaf de late middeleeuwen. Zo wordt het gebied gekenmerkt door een ruraal cultuurlandschap, waarbij de huidige bewoning zich concentreerde op, of op de rand van, de hogere zandopduikingen. Het projectgebied sloot ook in de 18^e eeuw aan op de kronkelende meander van de Wamp.

Figuur 1.2-6 Uitsnede huidige kadasterkaart, m met aanduiding Kinschotseweg volgens de Ferrariskaart (oranje) en volgens de werkelijke ligging t.o.v het huidige kadaster (groen).

Zo zien we bijvoorbeeld op de Ferrariskaart ter hoogte van deelgebied 1 een historische weg en de constructie van een brug dat de oversteek van de Wamp bij het gehucht Kinschot mogelijk maakte. Een vergelijking met de huidige topografie leert echter dat de brug 60m oostwaarts moet hebben gelegen, dus buiten de zone van het projectgebied. In het projectgebied zijn voor wat betreft de middeleeuwse periode op basis van de CAI en de historisch-cartografische dus geen aanwijzingen aangetroffen die de aanwezigheid van middeleeuwse structuren of randfenomenen voorspellen. Ook tijdens het landschappelijk booronderzoek werden geen vaststellingen gedaan die leiden tot de bewaring van middeleeuwse vindplaatsen.

Dat de Wamp tijdens de Nieuwste tijden lokaal werd rechtgetrokken bleek vervolgens ook uit de resultaten van het landschappelijk booronderzoek. Zo werd ter hoogte van deelgebied 1 een 20^e eeuwse oppervlaktehorizont geregistreerd op ca. 50cm onder het looppniveau, deze horizont werd vervolgens bedekt door opgebaggerd slib als gevolg van waterbeheersingswerken.

Alles bij elkaar genomen menen we te kunnen besluiten dat de impact van de geplande werkzaamheden gering is op het eventueel bewaard gebleven archeologisch bodemarchief. Zoals hierboven vermeld zullen de geplande werken lokaal tot een diepte van ca. 1.90m reiken, waarbij alleen maar alluviale sedimenten verstoord worden en relevante archeologische niveaus afwezig zijn. Bovendien bestaat het merendeel van deze bodems uit natte gronden die hoogstwaarschijnlijk niet uitnodigend waren om zich in het verleden te willen vestigen. Deze gegevens in combinatie met de relatief beperkte breedte van de geplande ingrepen maken dat het potentieel tot kennisvermeerdering relatief laag is, en dat daardoor verder archeologisch onderzoek kosten-baten niet aangewezen lijkt. Er dient dus geen programma van maatregelen worden opgesteld.

Indien tijdens de werkzaamheden toch archeologische sporen of vondsten worden blootgelegd, is de vinder wettelijk verplicht hiervan melding te maken. Hiervoor verwijzen we naar het agentschap Onroerend Erfgoed (onroenderfgoed.be.) voor het invullen van een digitaal formulier binnen de drie dagen dat de archeologische resten werden aangetroffen. De bodemverstoorder is bovendien verplicht om de vondst tot 10 dagen na het vinden te beschermen. Onroerend Erfgoed komt binnen die termijn ter plaatse, waarbij op basis van dat onderzoek de termijn van 10 dagen verlengd of ingekort kan worden.